

Raport

*z realizacji zadań z zakresu przeciwdziałania przemocy
domowej przez samorząd gminny i powiatowy na terenie
Województwa Wielkopolskiego w roku 2023*

Poznań, 11 lipca 2024 r.

Spis treści

<i>Raport z realizacji zadań z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej na terenie Województwa Wielkopolskiego w roku 2023</i>	1
I. Dane demograficzne	3
II. Realizacja zadań z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej przez samorząd gminny i powiatowy	3
III. Realizacja procedury „Niebieskie Karty”	5
IV. Infrastruktura wsparcia – podmioty udzielające pomocy osobom doznającym przemocy domowej	10
V. Realizacja programów oddziaływań korekcyjno – edukacyjnych dla osób stosujących przemoc domową	12
VI. Zadania wojewody w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej	12
VII. Podsumowanie	14

I. Dane demograficzne

Województwo Wielkopolskie leży w środkowozachodniej części Polski. Graniczy z województwami: zachodniopomorskim, pomorskim, kujawsko-pomorskim, łódzkim, opolskim, dolnośląskim i lubuskim. Województwo Wielkopolskie jest pod względem powierzchni drugie w Polsce, a jego powierzchnia wynosi 29 826 km². Obszar Wielkopolski porównywalny jest z Belgią. Wielkopolska jest regionem rolniczym. Tereny rolne pokrywają około 60 % obszaru województwa. Rolnictwo i związany z nim przemysł przetwórczy najlepiej rozwinięty jest w południowej i południowo wschodniej części regionu.

Na dzień 31 grudnia 2022 roku województwo wielkopolskie zamieszkiwało 3 487 973 osoby¹. Województwo podzielone jest na 31 powiatów: chodzieski, czarnkowsko – trzaniecki, gnieźnieński, gostyński, grodziski, jarociński, kaliski, kępiński, kolski, koniński, kościański, krotoszyński, leszczyński, międzychodzki, nowotomyski, obornicki, ostrowski, ostrzeszowski, pilski, pleszewski, poznański, rawicki, słupecki, szamotulski, średzki, śremski, turecki, wągrowiecki, wolsztyński, wrzesiński, złotowski. W Wielkopolsce znajdują się 4 miasta na prawach powiatu, tj. Kalisz, Konin, Leszno i Poznań.

II. Realizacja zadań z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej przez samorząd gminny i powiatowy

Zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej są realizowane przez organy administracji rządowej i jednostki samorządu terytorialnego, na zasadach określonych w przepisach ustawy z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej² lub ustawy z dnia 26 października 1982 roku o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi³, chyba że przepisy ustawy z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy domowej⁴ stanowią inaczej. Zapisy uzupełniające zadania podmiotów zaangażowanych w realizację zadań z powyższego zakresu zawarte są w „Krajowym Programie Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na rok 2023”, zwanego dalej KPPPW⁵.

Rok 2023 był rokiem szczególnych zmian, gdyż od 22 czerwca 2023 r. zmieniono w sposób znaczący zapisy ustawy z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy domowej, nie tylko w kwestii dostosowania nazewnictwa do stanu obowiązującej wiedzy, ale także wprowadzono nowe zapisy i obowiązki (np. kierowanie osób stosujących przemoc do programów przez grupy diagnostyczno-pomocowe), które w założeniach mają usprawniać pracę w tym obszarze. W ślad za zmianami ustawowymi dokonano również korekty zapisów aktów wykonawczych (dotyczących procedury „Niebieskie Karty”, programów korekcyjno-edukacyjnych, specjalistycznych ośrodków wsparcia dla osób doznających przemocy

¹ Dane ze strony Urzędu Statystycznego w Poznaniu, <https://poznan.stat.gov.pl/> [dostęp: 26.06.2024 r.]

² Dz. U. z 2023 r., poz. 901 ze zm.

³ Dz. U. z 2023, poz. 2151 ze zm.

⁴ Dz. U. z 2024 r., poz. 424

⁵ przyjętym Uchwałą Nr 248 Rady Ministrów z dnia 9 grudnia 2022 r.

domowej, nadzoru i kontroli z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej) oraz wprowadzono rozporządzenie w sprawie programów psychologiczno-terapeutycznych⁶.

Zgodnie z art. 6 ust. 2 ustawy o przeciwdziałaniu przemocy domowej „do zadań własnych gminy należy w szczególności tworzenie gminnego systemu przeciwdziałania przemocy domowej, w tym:

- 1) opracowanie i realizacja gminnego programu przeciwdziałania przemocy domowej i ochrony osób doznających przemocy domowej;
- 2) prowadzenie poradnictwa i interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej w szczególności poprzez działania edukacyjne służące wzmocnieniu opiekuńczych i wychowawczych kompetencji rodziców w rodzinach zagrożonych przemocą domową;
- 3) zapewnienie osobom doznającym przemocy domowej miejsc w ośrodkach wsparcia;
- 4) tworzenie zespołów interdyscyplinarnych.”

Artykuł 6 ust. 3 ustawy o przeciwdziałaniu przemocy domowej stanowi, iż „do zadań własnych powiatu należy w szczególności:

- 1) opracowanie i realizacja powiatowego programu przeciwdziałania przemocy domowej i ochrony osób doznających przemocy domowej;
- 2) opracowanie i realizacja programów służących działaniom profilaktycznym mającym na celu udzielenie specjalistycznej pomocy, zwłaszcza w zakresie promowania i wdrożenia prawidłowych metod wychowawczych w stosunku do dzieci w rodzinach zagrożonych przemocą domową;
- 3) zapewnienie osobom doznającym przemocy domowej miejsc w ośrodkach wsparcia;
- 4) zapewnienie osobom doznającym przemocy domowej miejsc w ośrodkach interwencji kryzysowej.”

Zgodnie z art. 6 ust. 4 „do zadań z zakresu administracji rządowej realizowanych przez powiat należy w szczególności:

- 1) tworzenie i prowadzenie specjalistycznych ośrodków wsparcia dla osób doznających przemocy domowej;
- 2) opracowywanie i realizacja programów korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc domową
- 3) opracowywanie i realizacja programów psychologiczno – terapeutycznych dla osób stosujących przemoc domową
- 4) wydawanie zaświadczeń o zgłoszeniu się osoby stosującej przemoc domową do uczestnictwa w programach o których mowa w pkt 2 i 3, oraz o ich ukończeniu.”

W myśl art. 6 ust. 5 „Środki na realizację i obsługę zadań, o których mowa w ust. 4, zapewnia budżet państwa”.

W 2023 roku gminny program przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie na terenie województwa wielkopolskiego, przyjęty uchwałą właściwej

⁶ odpowiednio Dz. U, z 2023 r., poz. 1870, 1163, 1158, 1166

radę gminy/miasta, posiadało 211 z 226 gmin, co stanowi 93,36%⁷ ogółu. W roku 2022 program posiadało 217 gmin, natomiast w latach 2021 i 2020, odpowiednio 220 i 225 gmin. Reasumując, w roku 2023 nastąpił spadek liczby opracowanych i realizowanych gminnych programów przeciwdziałania przemocy domowej oraz ochrony osób doznających przemocy domowej.

Powiatowy program przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie w roku 2022 opracowały i realizowało 27 powiaty, co stanowi 77,14% ogółu. W odniesieniu do roku 2022 i 2021 nastąpił znaczny spadek tej liczby, gdyż wcześniej było to 97,13% oraz 100% ogółu⁸.

W związku z powyższym w ramach działań nadzorczych wojewody podjęto kontakt z władzami gmin i powiatów które nie realizowały obowiązku ustawowego i uzyskano informacje, iż poszczególne władze były w trakcie przygotowywania nowych programów. Należy jednocześnie zaznaczyć, iż większość jednostek samorządu terytorialnego zaznaczała, iż w okresie tak silnej transformacji zadań z zakresu przeciwdziałania przemocy zaistniała duża trudność w dostosowaniu się do obowiązujących przepisów ustawy i skorelowaniu ich z aktami wykonawczymi, a także dokonaniu korekty dokumentów strategicznych, do jakich powinien należeć ww. program.

III. Realizacja procedury „Niebieskie Karty”

Zgodnie z art. 9d ust. 5 ustawy o przeciwdziałaniu przemocy domowej *„Rada Ministrów określi, w drodze rozporządzenia, procedurę „Niebieskie Karty” oraz wzory formularzy „Niebieska Karta” wypełnianych przez przedstawicieli podmiotów realizujących procedurę „Niebieskie Karty”, mając na uwadze skuteczność działań wobec osób dotkniętych przemocą domową i dobro tych osób.”*

Wobec powyższego, do dnia 27 września 2023 r. realizacja procedury „Niebieskie Karty” odbywała się na podstawie Rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie procedury „Niebieskie Karty” oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta” z dnia 13 września 2011 roku⁹, a następnie od 28 września 2023 r. na podstawie nowego rozporządzenia z dnia 6 września 2023 r.¹⁰

1. Zespół interdyscyplinarny

Zgodnie z art. 9b ust. 2 ww. ustawy o przeciwdziałaniu przemocy domowej: *„do zadań zespołu interdyscyplinarnego należy tworzenie warunków umożliwiających realizację zadań*

⁷ Dane pozyskane ze sprawozdania „PRZEMOC” za rok 2023, przekazywanego za pośrednictwem Centralnej Aplikacji Statystycznej (CAS)

⁸ jw.

⁹ Dz. U. Nr 209, poz. 1245

¹⁰ Dz. U. z 2023 r., poz. 1870

z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej oraz integrowanie i koordynowanie działań podmiotów, o których mowa w art. 9a ust. 3-5, w szczególności przez:

- 1) diagnozowanie problemu przemocy domowej na poziomie lokalnym;*
- 2) inicjowanie działań profilaktycznych, edukacyjnych i informacyjnych mających na celu przeciwdziałanie przemocy domowej i powierzanie ich wykonania właściwym podmiotom;*
- 3) inicjowanie działań w stosunku do osób doznających przemocy domowej oraz osób stosujących przemoc domową;*
- 4) opracowanie projektu gminnego programu przeciwdziałania przemocy domowej oraz ochrony osób doznających przemocy domowej;*
- 5) rozpowszechnianie informacji o instytucjach, osobach i możliwościach udzielenia pomocy w środowisku lokalnym;*
- 6) powoływanie grup diagnostyczno-pomocowych i bieżące monitorowanie realizowanych przez nie zadań;*
- 7) monitorowanie procedury "Niebieskie Karty";*
- 8) przekazywanie informacji, o której mowa w art. 9e ust. 3, oraz dokumentacji, o której mowa w art. 9c ust. 5a;*
- 9) kierowanie osoby stosującej przemoc domową do uczestnictwa w programie korekcyjno-edukacyjnym dla osób stosujących przemoc domową lub programie psychologiczno-terapeutycznym dla osób stosujących przemoc domową;*
- 10) składanie, na wniosek grupy diagnostyczno-pomocowej, zawiadomienia o popełnieniu przez osobę stosującą przemoc domową wykroczenia, o którym mowa w art. 66c ustawy z dnia 20 maja 1971 r. - Kodeks wykroczeń¹¹*

W 2023 roku w Województwie Wielkopolskim funkcjonowało 226 zespołów interdyscyplinarnych (w każdej gminie utworzono 1 zespół). Zespoły interdyscyplinarne spotkały się w ciągu roku 1 405. W odniesieniu do roku 2022 nastąpił wzrost o 191 spotkania, natomiast w odniesieniu do roku 2021 - o 146 spotkań.

2. Grupa robocza

Zgodnie z przepisem art. 9a ust. 10 ww. ustawy o przeciwdziałaniu przemocy domowej: „*W celu dokonania diagnozy i oceny sytuacji w związku ze zgłoszonym podejrzeniem wystąpienia przemocy domowej, a także realizacji zadań, o których mowa w art. 9b ust. 8, powołuje się grupę diagnostyczno - pomocową.*”

Art. 9b ust. 8 ww. ustawy o przeciwdziałaniu przemocy domowej stanowi, że „*do zadań grup diagnostyczno-pomocowych należy, w szczególności:*

¹¹ Dz. U. z 2022 r. poz. 2151, 2311, 2581 i 2600 oraz z 2023 r. poz. 289 i 535

- 1) dokonanie, na podstawie procedury "Niebieskie Karty", oceny sytuacji domowej osób doznających przemocy domowej oraz osób stosujących przemoc domową;
- 2) realizacja procedury "Niebieskie Karty" w przypadku potwierdzenia podejrzenia wystąpienia przemocy domowej, zwłaszcza w sytuacji wystąpienia ryzyka zagrożenia życia lub zdrowia;
- 3) zawiadomienie osoby podejrzanej o stosowanie przemocy domowej o wszczęciu procedury "Niebieskie Karty" pod jej nieobecność;
- 4) realizacja działań w stosunku do osób doznających przemocy domowej oraz osób stosujących przemoc domową;
- 5) występowanie do zespołu interdyscyplinarnego z wnioskiem o skierowanie osoby stosującej przemoc domową do uczestnictwa w programach korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc domową albo w programach psychologiczno-terapeutycznych dla osób stosujących przemoc domową;
- 6) występowanie do zespołu interdyscyplinarnego z wnioskiem o złożenie zawiadomienia o popełnieniu przez osobę stosującą przemoc domową wykroczenia, o którym mowa w art. 66c ustawy z dnia 20 maja 1971 r. - Kodeks wykroczeń;
- 7) monitorowanie sytuacji osób doznających przemocy domowej, a także zagrożonych wystąpieniem przemocy domowej, w tym również po zakończeniu procedury "Niebieskie Karty";
- 8) zakończenie procedury "Niebieskie Karty";
- 9) dokumentowanie podejmowanych działań, stanowiących podstawę:
 - a) uznania braku zasadności wszczęcia procedury "Niebieskie Karty",
 - b) wszczęcia procedury "Niebieskie Karty";
- 10) informowanie przewodniczącego zespołu interdyscyplinarnego o efektach podjętych działań w ramach procedury "Niebieskie Karty".

W 2023 roku w Województwie Wielkopolskim utworzono 9 831 grup diagnostyczno-pomocowych, które spotkały się 21 420 razy. Porównując dane z ostatnich czterech lat, nastąpiła stabilizacja liczby grup roboczych, jak i liczby odbytych spotkań.

Tabela 1 – funkcjonowanie grup diagnostyczno-pomocowych (źródło: Sprawozdanie PRZEMOC za lata 2020-2023, publikacja w CAS)

Grupy robocze	2023	2022	2021	2020
Liczba utworzonych GDP (wcześniej GR)	7 543	7 543	7 538	6 788
Liczba posiedzeń GDP (wcześniej GR)	18 187	18 197	18 971	17 738

W sprawozdaniu PRZEMOC za rok 2023, jako jeden ze wskaźników wyszczególniono liczbę osób w rodzinach objętych w danym roku działaniami w ramach procedury "Niebieska Karta" – ogółem wynosiła ona 22 315 osoby, z czego m.in. 7 797 stanowiły kobiety, natomiast 6 360 – dzieci. Osoby te tworzyły 8 405 rodzin.

3. Wszczęcie procedury „Niebieskie Karty”

Wszczęcie procedury "Niebieskie Karty" następuje przez wypełnienie formularza "Niebieska Karta" w przypadku powzięcia w toku prowadzonych czynności służbowych lub zawodowych podejrzenia stosowania przemocy wobec osób doznających przemocy domowej lub w wyniku zgłoszenia dokonanego przez świadka przemocy domowej. Wszczynając procedurę, podejmuje się działania interwencyjne mające na celu zapewnienie bezpieczeństwa osobie doznającej przemocy domowej.

W poniższej tabeli posłużono się wskaźnikiem liczby osób i rodzin objętych działaniami w ramach procedury „Niebieskie Karty”, tj. wszystkich rodzin, odnośnie których w danym roku wszczęto procedurę „Niebieskie Karty” oraz rodzin, w których procedurę wszczęto w latach poprzednich, ale w roku 2023 była nadal kontynuowana wobec tych rodzin.

Tabela 2 – Osoby i rodziny objęte działaniami grup diagnostyczno-pomocowych (wczesniej grup roboczych) (źródło: Sprawozdanie PRZEMOC za lata 2020-2023, publikacja w CAS)

Objęci w danym roku działaniami w ramach procedury "Niebieskie Karty"	2023	2022	2021	2020
Liczba osób	22 315	23 405	24 321	25 506
Liczba rodzin	8 405	7 384	9 289	9 391

Liczba wszczętych w danym roku procedur "Niebieskie Karty", tj. liczba sporządzonych formularzy "Niebieska Karta-A" przez przedstawicieli poszczególnych podmiotów wszczynających procedurę, w roku 2023 ogółem wynosiła 3 032, podczas gdy w roku 2022 liczba ta wyniosła 7 347 formularzy, a w roku 2021 - 7 490 formularzy. Warto jednak zaznaczyć, iż po raz pierwszy jasno wyjaśniono, iż w statystykach nie uwzględnia się przedstawicieli innych uprawnionych podmiotów. W tym miejscu należy zauważyć, iż w danej rodzinie niejednokrotnie dochodzi do wypełnienia więcej niż jednego formularza „Niebieska Karta - A”.

Na posiedzeniu grupa diagnostyczno-pomocowa w obecności zaproszonej osoby doznającej przemocy domowej dokonuje analizy sytuacji w związku z podejrzeniem stosowania przemocy domowej i we współpracy z osobą doznającą przemocy domowej, opracowuje indywidualny plan pomocy albo rozstrzyga o braku zasadności podejmowania działań.

Grupa diagnostyczno-pomocowa, na podstawie ustaleń zawartych w wypełnionym formularzu "Niebieska Karta - C", podejmuje działania mające na celu zapewnienie bezpieczeństwa osobie doznającej przemocy domowej i poprawę jej sytuacji życiowej.

W roku 2022 liczba sporządzonych formularzy „Niebieska Karta – C” wynosiła 5 864 i w odniesieniu do roku 2022, 2021 i 2020 nastąpił wzrost o około 500 formularzy.

Grupa diagnostyczno-pomocowa, po wezwaniu osoby stosującej przemoc domową, w jej obecności, dokonuje analizy sytuacji w związku z podejrzeniem stosowania przemocy domowej i na podstawie informacji zawartych w formularzu "Niebieska Karta - D" dokonuje ustaleń dotyczących dalszych działań, zobowiązując osobę stosującą przemoc domową do ich realizacji w celu zmiany jej postępowania. W roku 2023 liczba sporządzonych formularzy „Niebieska Karta – D” wynosiła 3 949 i w odniesieniu do roku 2022 nastąpił wzrost o 292 formularze.

4. Zakończenie procedury „Niebieskie Karty”

Zakończenie procedury "Niebieskie Karty" następuje w przypadku:

1. ustania przemocy domowej i uzasadnionego przypuszczenia, że zaprzestano dalszego stosowania przemocy domowej;
2. rozstrzygnięcia o braku zasadności podejmowania działań.

Liczba zakończonych procedur „Niebieskie Karty” w roku 2023 łącznie wyniosła 6 211, podczas gdy w roku 2022 - 5 981, natomiast w roku 2021 – 6 284. W poniższej tabeli przedstawiono przyczyny kończenia procedur z podziałem na przestanki.

Tabela 3 – Liczba zakończonych procedur Niebieskie Karty z podziałem na przyczyny (źródło: Sprawozdanie PRZEMOC za lata 2020-2023, publikacja w CAS)

Przyczyny	2023	2022	2021	2020
ustanie przemocy domowej (wcześniej w rodzinie) i uzasadnione przypuszczenie o zaprzestaniu dalszego stosowania przemocy w rodzinie oraz po zrealizowaniu indywidualnego planu pomocy (drugi człon zdania po zmianach ustawy z 2023 roku został wykreślony)	3 877	3 742	4 098	3 512
rozstrzygnięcie o braku zasadności podejmowania działań	2 334	2 239	2 186	2 134

3. Zapewnienie bezpieczeństwa krzywdzonym dzieciom w trybie art. 12a ustawy

W razie zagrożenia życia lub zdrowia dziecka w związku z przemocą domową pracownik socjalny zapewnia dziecku ochronę przez umieszczenie go u innej niezamieszkującej wspólnie osoby najbliższej w rozumieniu art. 115 § 11 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. - Kodeks karny¹², dającej gwarancję zapewnienia dziecku bezpieczeństwa i należytej opieki, w rodzinie zastępczej, rodzinnym domu dziecka lub instytucjonalnej pieczy zastępczej.

W roku 2023 liczba dzieci, którym zapewniono bezpieczeństwo w powyższym trybie wyniosła 139, natomiast w latach 2022 oraz 2021 odpowiednio – 91 i 105. Widać zatem znaczny wzrost stosowania takiej możliwości przez pracowników socjalnych.

IV. Infrastruktura wsparcia – podmioty udzielające pomocy osobom doznającym przemocy domowej

1. Specjalistyczne Ośrodki Wsparcia dla Osób Doznających Przemocy Domowej

Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia dla Osób Doznających Przemocy Domowej działa według określonych odpowiednim rozporządzeniem standardów podstawowych usług, które obejmują zakres: interwencyjny, terapeutyczno-wspomagający i zapewnienia potrzeb bytowych. W celu dostosowania zakresu pomocy do sytuacji oraz potrzeb osób doznających przemocy domowej specjalistyczny ośrodek wsparcia: współpracuje z instytucjami zajmującymi się przeciwdziałaniem przemocy domowej; prowadzi działania ewaluacyjne efektów swojej działalności, monitoruje sytuację osób przebywających w specjalistycznym ośrodku wsparcia dla osób doznających przemocy domowej przez pół roku po jego opuszczeniu, z tym, że okres ten może zostać przedłużony w zależności od sytuacji osoby; zapewnia poradnictwo w formie superwizji osobom zatrudnionym, w celu zachowania i wzmocnienia ich kompetencji zawodowych oraz utrzymania wysokiego poziomu świadczonych usług, a także przeciwdziałania wypaleniu zawodowemu.

W województwie wielkopolskim w roku 2024 funkcjonują 3 specjalistyczne ośrodki wsparcia dla ofiar przemocy:

1. Specjalistyczny Ośrodek dla Osób Doznających Przemocy Domowej (Dobieszczyzna, powiat jarociński),
2. Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia i Interwencji Kryzysowej w Poznaniu (SOWIK, Miasto Poznań),
3. Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia dla Osób Doznających Przemocy Domowej w Zdunach (powiat krotoszyński).

¹² Dz. U. z 2022 r., poz. 1138, 1726, 1855, 2339 i 2600 oraz z 2023 r. poz. 289

Z miejsc całodobowego pobytu w specjalistycznych ośrodkach wsparcia na terenie województwa wielkopolskiego w roku 2023 skorzystało 131 osób, podczas gdy w roku 2022 - 162 osoby. Należy zauważyć, iż w roku 2023 w Wielkopolsce funkcjonował SOW w powiecie Pilskim, który został zlikwidowany decyzją starosty pilskiego z dniem 30 czerwca 2023 r. Natomiast SOW w Dobieszczyźnie utworzono już w roku 2024.

2. Ośrodki Interwencji Kryzysowej

Do zadań własnych powiatu należy w szczególności zapewnienie osobom dotkniętym przemocą domową miejsc w ośrodkach interwencji kryzysowej.

Interwencja kryzysowa stanowi zespół interdyscyplinarnych działań podejmowanych na rzecz osób i rodzin będących w stanie kryzysu. Celem interwencji kryzysowej jest przywrócenie równowagi psychicznej i umiejętności samodzielnego radzenia sobie, a dzięki temu zapobieganie przejściu reakcji kryzysowej w stan chronicznej niewydolności psychospołecznej. Interwencją kryzysową obejmuje się osoby i rodziny bez względu na posiadany przez nie dochód. Osobie dotkniętej przemocą domową udziela się bezpłatnej pomocy, w szczególności w formie interwencji kryzysowej i wsparcia.

W województwie wielkopolskim funkcjonuje 14 jednostek wykonujących w powiatach zadania z zakresu interwencji kryzysowej: 13 ośrodków interwencji kryzysowej (OIK), 1 punkt interwencji kryzysowej (PIK) oraz 1 gminny ośrodek wsparcia rodziny w kryzysie. Spośród powyższych placówek, 10 udziela pomocy całodobowej natomiast 5 świadczą poradnictwo w określonych dniach i godzinach.

Ośrodki interwencji kryzysowej funkcjonują na terenie 14 z 35 powiatów tj. wągrowieckim, średzkim, poznańskim, ostrzeszowskim, ostrowskim, Leszno (miasto na prawach powiatu), krotoszyńskim, kościańskim, konińskim, Konin (miasto na prawach powiatu), jarocińskim, grodziskim, gostyńskim, Piła (miasto na prawach powiatu).

3. Punkty konsultacyjne

Na terenie województwa wielkopolskiego w roku 2023 funkcjonowało 15 punktów konsultacyjnych (o 1 więcej niż w roku 2022). Liczba osób dotkniętych przemocą domową, które skorzystały w roku 2023 z punktów konsultacyjnych wyniosła 398 (wzrost o 48 osób w porównaniu do roku 2022), z czego 251 stanowiły kobiety, 123 mężczyźni oraz 24 dzieci.

4. Poradnictwo

Liczba osób objętych pomocą w formie poradnictwa w roku 2023 wynosiła 15 757 osób (podczas gdy w roku 2022 - 19 486 osób). Biorąc pod uwagę rodzaj wsparcia, należy zauważyć iż najwięcej osób skorzystało z poradnictwa socjalnego (10 902 osoby), psychologicznego (6 205 osób), a następnie pedagogicznego (3 379 osób), zawodowego

i rodzinnego (2 731 osób) oraz prawnego (2 136 osób). Najmniej osób uzyskało poradnictwo z zakresu medycznego (288 osób).

V. Realizacja programów oddziaływań korekcyjno – edukacyjnych dla osób stosujących przemoc domową

Do zadań z zakresu administracji rządowej realizowanych przez powiat należy w szczególności opracowywanie i realizacja programów oddziaływań korekcyjno – edukacyjnych dla osób stosujących przemoc domową.

Standard prowadzenia programów korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc domową obejmuje: zmianę przekonań odbiorców programów korekcyjno-edukacyjnych dotyczących stosowania przemocy domowej, powstrzymanie osoby stosującej przemoc domową przed dalszym stosowaniem przemocy, rozwijanie umiejętności samokontroli i współżycia, w tym bardziej efektywne radzenie sobie z emocjami, w tym złością lub poczuciem krzywdy w sytuacjach trudnych, zmniejszenie przez uczestników programu skali zachowań opartych na sile i przemocy, wzrost świadomości na temat zjawiska przemocy domowej i konsekwencji jej stosowania, poszerzenie katalogu zachowań osób stosujących przemoc domową o zachowania alternatywne do krzywdzących w celu budowania relacji interpersonalnych opartych na poszanowaniu domowników i postawie partnerskiej, kształtowanie umiejętności w zakresie wychowania dzieci bez użycia przemocy domowej, uznanie przez osobę stosującą przemoc domową swojej odpowiedzialności za stosowanie przemocy, uzyskanie informacji o możliwościach podejmowania działań terapeutycznych.

W roku 2023 do uczestnictwa w programach korekcyjno – edukacyjnych przystąpiło 165 uczestników, w tym 138 mężczyzn i 27 kobiet. Program ukończyły 97 osoby (58,80% uczestników, tj. 80 mężczyzn i 17 kobiet). W roku 2022 natomiast, spośród 189 osób, które przystąpiły do uczestnictwa, program ukończyło 72 osoby (38,09% uczestników, tj. 63 mężczyzn i 9 kobiet).

VI. Zadania wojewody w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej

Wojewoda realizuje zadania wskazane w art. 7 ust. 1 ustawy o przeciwdziałaniu przemocy domowej, przy pomocy Wojewódzkiego Koordynatora Realizacji Rządowego Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej w Wielkopolsce oraz pracowników Wydziału Polityki Społecznej. Wśród zadań zrealizowanych w roku 2023 znalazły się m.in.:

- monitorowanie zjawiska przemocy w rodzinie na obszarze województwa – obsługa sprawozdania rocznego oraz obsługa jednorazowych sprawozdań publikowanych przez MRiPS, tworzenie własnych sprawozdań, ich analiza oraz prezentacja wniosków i wynikających z nich rekomendacji,
- ewidencjonowanie istniejącej infrastruktury instytucji rządowych i samorządowych, a także podmiotów oraz organizacji pozarządowych udzielających pomocy osobom

dotkniętym przemocą w rodzinie oraz przesyłanie zaktualizowanych baz danych odpowiednim podmiotom; udostępnianie i aktualizacja baz danych ww. jednostek,

- nawiązywanie i umacnianie współpracy z osobami nadzorującymi działania z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej z Komendy Wojewódzkiej Policji w Poznaniu, Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej oraz Żandarmerii Wojskowej w Poznaniu,
- wzmocnienie współpracy z przedstawicielami jednostek samorządu terytorialnego i organizacji pozarządowych celem pozyskania informacji o realizowanych działaniach mogących służyć jako przykład „dobrych praktyk”, udzielanie im wsparcia merytorycznego i rozwiązywanie trudności z zakresu przeciwdziałania przemocy,
- udział w naradzie dla specjalistów z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej (Kraków 4-5 grudnia 2023 r.),
- organizacja spotkania (online) dla Wojewódzkich Koordynatorów Realizacji Rządowego Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej z terenu całej Polski, celem nawiązania współpracy oraz wymiany doświadczeń z zakresu realizowanych zadań kontrolnych oraz nadzoru nad programami dla osób stosujących przemoc domową (14 września 2023 r.),
- organizacja spotkania (online) z przedstawicielami powiatów wielkopolski (13 grudnia 2023 r.) poświęconego realizacji zadań z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej, ze szczególnym uwzględnieniem zadań powiatu,
- badanie skuteczności pomocy udzielanej rodzinom dotkniętym przemocą – m.in. dokonanie podziału środków przekazanych z budżetu państwa oraz rezerwy celowej na realizację zadań z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej (w tym na działalność specjalistycznych ośrodków wsparcia dla osób doznających przemocy domowej, realizację programów korekcyjno-edukacyjnych oraz psychologiczno-terapeutycznych dla osób stosujących przemoc domową) oraz bieżący monitoring sposobu realizacji dotowanych zadań, badania zasadności skarg i wniosków dotyczących nieprawidłowości w realizacji procedury „Niebieskie Karty”, składanych przez osoby indywidualne,
- aktualizacja materiałów instruktażowych dla realizatorów programów korekcyjno-edukacyjnych oraz psychologiczno-terapeutycznych dla osób stosujących przemoc domową, bieżące przekazywanie otrzymywanych z Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej zaleceń i procedur postępowania interwencyjnego w sytuacjach kryzysowych związanych z przemocą domową, osobom realizującym te zadania,
- wykonywanie czynności nadzorczych nad realizacją zadań z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej podejmowanych przez samorząd gminny, powiatowy i województwa, ze szczególnym uwzględnieniem wykonania zadań własnych i obowiązkowych oraz podjęcie działań celem usunięcia stwierdzonych

nieprawidłowości (np. brak programów przeciwdziałania przemocy domowej przez gminy lub powiaty),

- prowadzenie czynności kontrolnych dotyczących realizacji zadań z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej wykonywanych przez podmioty niepubliczne na podstawie umów z organami administracji rządowej i samorządowej – zrealizowano 10 postępowań kontrolnych (9 kontroli problemowych z planu kontroli oraz 1 doraźna), w wyniku których wydano 51 zaleceń pokontrolnych, w tym 5 o charakterze kluczowym, tj. znacznie utrudniającym lub uniemożliwiającym funkcjonowanie jednostki w tym zakresie,
- podjęcie działań monitorujących oraz rozpoznających standard obiektów i wizytacja miejsc, w których potencjalnie mogłyby powstać specjalistyczne ośrodki wsparcia dla osób doznających przemocy domowej,
- dokonanie w ramach etapu wojewódzkiego oceny programów osłonowych z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej oraz przekazanie rekomendowanych projektów do Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej.

VII. Podsumowanie

Przemoc domowa stanowi naruszenie podstawowych praw i wolności człowieka, a zapewnienie osobom pokrzywdzonym pomocy jest zobowiązaniem wynikającym z szeregu aktów prawa. Rok 2023 był kolejnym szczególnie wymagającym dla służb pracujących w obszarze przeciwdziałania przemocy domowej nie tylko ze względu na zakończenie okresu zagrożenia epidemicznego i konieczność przeorganizowania swojej pracy, ale przede wszystkim z uwagi na omawiany wcześniej zmiany prawne. Ponadto, trwająca już wojna w Ukrainie, spowodowała napływ osób uchodzących przed trudną sytuacją, a w rodzinach tych osób również pojawił się problem przemocy domowej. W zakresie samej procedury przeciwdziałania przemocy pogłębiał się kryzys związany z barierą językową i kulturową.

Warto zaznaczyć, iż działania których celem jest pomoc osobom dotkniętym przemocą domową prowadzone są w sposób interdyscyplinarny przez zaangażowane służby. Zatem przyglądając się systemowi pomocy, nie sposób pominąć kwestię profesjonalizacji kadr pomocy społecznej, w ramach której jednostki samorządu terytorialnego szczebla gminnego i powiatowego, zgodnie z punktem 4.3.1. Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na rok 2023, mają obowiązek przeprowadzać diagnozy potrzeb szkoleniowych. Diagnozy potrzeb szkoleniowych członków zespołów interdyscyplinarnych oraz grup roboczych podjęto się 119 gmin i powiatów (wzrost o 46 gmin w porównaniu do roku 2022) z terenu Wielkopolski, w następstwie czego przeszkolono 3 000 osób. W porównaniu z poprzednim rokiem liczba przeszkolonych osób wzrosła o ponad 979.

Ponadto, ze środków przekazanych samorządowi Województwa Wielkopolskiego na rok 2023, przeszkolono łącznie 134 osoby, w tym: 60 osób zatrudnionych w jednostkach

organizacyjnych pomocy społecznej, 5 kuratorów, 1 osoba z oświaty, 54 policjantów oraz funkcjonariuszy żandarmerii wojskowej. Szkolenia obejmowały m.in. takie tematy, jak:

- superwizja grupowa pracowników ośrodków interwencji kryzysowej oraz członków zespołów interdyscyplinarnych,
- szkoleń adresowanych do przedstawicieli policji i żandarmerii wojskowej.

Należy mieć nadzieję, że działania podjęte przez wszystkie instytucje zaangażowane w przeciwdziałanie przemocy domowej, będą nie tylko kontynuowane, rozwijane, ale także systematycznie poddawane ewaluacji, celem ulepszenia obecnie funkcjonującego systemu.

(-)

I Wicewojewoda Wielkopolski
Karolina Fabiś-Szulc

*/-podpisano bezpiecznym podpisem elektronicznym
weryfikowanym przy pomocy ważnego
klasyfikowanego certyfikatu/*

Opracowanie:

*Marta Dużyńska - inspektor wojewódzki, Wojewódzki Koordynator Realizacji Rządowego Programu
Przeciwdziałania Przemocy Domowej*

Olga Rakowska - inspektor wojewódzki

Wydział Polityki Społecznej